

Universitätsbibliothek Paderborn

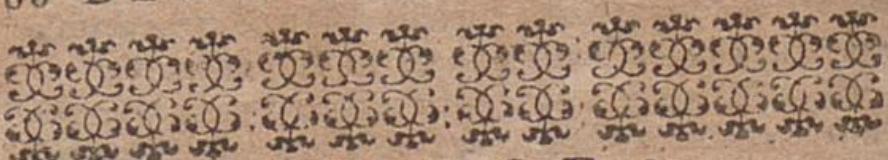
**Theses Vniversae Theologiae Speculativæ, Sacramentalis,
& moralis**

Petrus <a Sancto Josepho>

Coloniæ, 1648

Pars Secunda. Continens summam accuratissimam Ideæ Theologiæ
Sacramentalis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42284

THESES
VNIVERSÆ
THEOLOGIÆ
Speculativæ, Sacramentalis, &
Moralis.

PARS SECUND A.

Continens summam accuratissimam Ideæ
Theologiæ Sacramentalis.

LIBER I.

DE SACRAMENTIS IN GENERE.

CAP. I. **S**acramentum est signum sensibile, divini-
Ref. 1. stus institutum, longo tempore durans,
sanctitatem aliquam, saltem externam, conferens, &
veram significans.

Quamvis Deus aëribus internis daret vim confe-
rendi, & significandi gratiam, tale signum non esset
hominibus accommodatum, adeoq; nec sacra-
mentum propriè dictum.

Sacrificium immediate instituitur ad colendum
Deum, Sacramentum verò ad sanctificandos aliqua-
ratione cultores Dei.

A ratione sacramenti excluduntur sacramentalia;
cùm gratiam sanctificantem significare nequeant.

Ref. 2. Quamvis non sit de ratione sacramenti, ut
constet rebus & verbis; de facto tamen omnia, nova
legis sacramenta rebus & verbis perficiuntur.

Verum

Verum in matrimonio verba sumi debent aut propriè, aut æquivalenter pro signis quibusdam consensum experimentibus.

In sacramentis res & verba se habent per modum materiae & formæ, partiumque essentialium quibus constituuntur.

Inter materiam & formam sacramentorum sufficit simultas moralis, in aliis major, in aliis minor, juxta varias eorum conditiones.

Ref. 3. Sacramentum non valet, quando materia aut forma substantialiter mutatur: secus si tantum mutetur accidentaliter.

Materia dicitur mutari substantialiter, tum quando mutatur secundum speciem, tum quando non potest assumi ad usum ad quem usurpari solet.

Dicitur vero mutari accidentaliter, quando remanet quoad prædicta, mutatur autem secundum quædam accidentia, ut si aqua non benedicta ad baptismum assumatur.

Eodem modo forma sacramentalis mutatur substantialiter, quando sensus illius substantialis non manet accidentaliter vero, quando verba tantum mutantur.

Ille peccat mortaliter, qui materiam aut formam sacramentorum substantialiter mutat: & qui sine gravi necessitate assumit materiam, aut formam dubiam.

CAP. II. Ref. 1. Non fuerunt de facto instituta quædam sacramenta pro statu innocentia.

Si status ille diu durasset, sacramenta potuissent congrue in eo institui. An tamen de facto instituenda forent, incertum.

Ex hypothesi quod: aliqua tunc sacramenta forent instituenda; non tamen quæ de facto in lege nova fuerunt instituta.

Ref. 2. In lege naturæ fuit institutum aliquod remedium pro salute parvulorum, quod antè circumcisio erat commune masculis & puellis.

Illud remedium erat aliquid sensibile ad gratiam conferendam ordinatum, adeoque verum sacramentum.

Erat etiam ex ordinatione divina determinatum in specie, sicut & sacramenta antiquæ & novæ legis.

Ref. 3. Varia fuerunt sacramenta in veteri lege, ad aliquam sanctificationem populi Iudaici instituta.

Ea omnia ad tria capita reduci possunt, quædam enim constituebant homines in statu colendi Deum: aliæ spectabant ad uitium eorum quæ Deo offerebantur: & alia ad removenda impedimenta divini cultus.

Circumcisio vocatur legis antiquæ sacramentum, licet multis annis ante datam legem instituta fuerit.

Erat figura baptismi, sicut Agnus Paschalis, Eucharistia, Purificationes, pœnitentia, & consecrations ordinationis sacerdotalis, nulla tamen fuit tunc figura confirmationis, vel unctionis extremæ, vel matrimonii.

Ref. 4. Congruum fuit in lege nova institui quædam sacramenta, eaque à veteribus distincta.

Sunt numero septem. Baptismus Confirmationis, Eucharistia, Pœnitentia, Extrema-Untio, Ordo, & Matrimonium.

Si spectetur ordo naturæ sacramenta illa modo jam dicto numeranda sunt: at ordine dignitatis Eucharistia aliis omnibus longè antecellit.

CAP. III. Ref. 1. Sacmenta antiqua fuerunt immediatè instituta à Deo, & nova à Christo.

Nec refert quod non omnia ad sacramentorum essentiam spectantia, habeantur in scriptura: sufficit enim quod habeantur ex traditione.

Ref. 2. Nulla creatura potest instituere sacramenta gratiam conferentia, potestare quam vocant auctoritatis.

Potest tamen homo ex commissione Dei, determinare

DE SACRAMENTIS IN GEN. 69

nare rem aliquam; vel actionem sensibilem, ut sit signum gratiae, eamque infallibiliter conferat.

Ref. 3. Purus homo non potest habere potestatem excellentiae, circa sacramenta, tam perfecte ac Christus.

Potest Deus conferre homini talem potestatem modo aliquo inferiori: quam tamen de facto nemini haec tenus concessit.

Per indulgentias, satisfactiones Sanctorum nobis applicantur in remissionem poenitentiae temporalis: at merita Christi in sacramentis nobis applicantur ad remissionem culpe, & poenitentiae aeternae.

Verum potestas simplicis ministerii ad conficienda, & administranda sacramenta, Ecclesia a Christo fuit concessa.

CAP. IV. Ref. 1. Minister ordinarius sacramentorum est homo solus. Si tamen Angelus bonus sacramentum conficeret, illud ratum habendum esset, non si malus.

Non quilibet homo est minister ordinarius sacramentorum, sed tantum viator. Si tamen beatus aliquod sacramentum conficeret, consenseretur validitatem eius, ex speciali commissione Dei.

Non omnis homo viator est minister ordinarius sacramentorum, sed ille tantum qui ad id munus est specialiter deputatus.

Ref. 2. Ad valorem sacramenti, fides ministri non est necessaria; adeoque haereticus charactere insignitus potest illud valide administrare.

Non etiam probitas ministri ad hoc necessaria est: quod sit ut non sit melior baptismus a meliori datus.

Nec mirum quod carens gratia, eam tribuat, cum agat ut causa instrumentalis, non ut principalis.

Ref. 3. Ad valorem sacramenti necessarium est, ut minister intendat facere quod facit Ecclesia.

Non sufficit autem quod intendat facere actum externum, sed requiritur ut velit facere talem

d 3 actum

70 DE SACRAMENTIS IN GEN.

actum ut sacram, & religiosum, qualē facit Ecclesia.

Baptismus ab Athanasio, dum puer esset, collatus, ejusmodi intentione substitutus non fuit.

Ref. 4. Ad valorem sacramenti non requiritur in ministro intentio actualis, nec habitualis sufficit, et si hæc in suscipiente sufficiat.

Ad hoc tamen sufficit intentio virtualis, immo defēctu actualis, necessaria est.

Valet sacramentum datum sub vera conditione de præsenti, aut de præterito; non de futuro, si matrimonium excipias.

Ref. 5. Ut valeat sacramentum intentio ministri debet ferri in personam, aut materiam præsentem.

Error substantialis personæ non irritat sacramentum, nisi in matrimonio, modò persona præsens sit capax sacramenti, & minister velit illud ei quæcumque sit, conferre.

Ref. 6. Si defit sufficiens intentio, quando verbum aliquod essentiale formæ profertur, nullum est sacramentum; et si dum reliqua proferuntur, adsit.

Secus dicendum, si intentio defit tantum, quando profertur verbum aliquod accidentale.

Quando sacramentum nullum fuit, defēctu intentionis ministri, illius effectus à Deo non suppletur.

CAP. V. *Ref. 1.* Sacramentum administrare in statu peccati mortalis, est per se loquēdo, peccatum mortale.

Illi tamen gravius peccant qui tenentur ex officio sacramentum administrare, si illud in statu peccati mortalis conferant.

Etsi nonnulli hoc extendant etiam ad eos, qui in peccato Eucharistiam alijs confectam administrant, oppositum tamen aliis placet.

Verū id non debet extendi ad parochos, in peccato assistentes matrimonio: quamvis secus dicendum sit de ipsis contrahentibus, qui peccant, quatenus in pravo statu hoc sacramentum conficiunt, & suscipiunt.

Neque ad eos qui exercent sacramentalia, vel auctus ordinum.

DE SACRAMENTIS IN GEN. 71

ordinum etiam majorum ; vel qui prædicant, aut in judicio sententiam proferunt, in peccato mortali.

Ref. 2. Non eadem dispositio necessaria est in eo qui peccati mortalis est reus, ad legitimam administrationem omnium sacramentorum.

Ut alia sacramenta licetè administrentur sufficit, quod minister de peccatis sit contritus: ut autem quis dignè sacrum celebret, requiritur confessio mortaliæ, propter communionem; nisi in certis casibus, de quibus infra.

Qui sine confessione peccati mortalis celebret, non committit nisi unum peccatum mortale, idem dic de eo qui sine contritione talis peccati, alia sacramenta administrat.

Ref. 3. Ad valorem sacramenti necessaria est in suscipiente adulto, qui habet actu, vel aliquando, habuit usum rationis, voluntas saltem habitualis illud suscipiendi.

Unde homo omnino invitus, invalidè sacramentum suscipit; non autem si tantum sit invitus secundum quid, ut si metu ad hoc compellatur.

Quod intellige de susceptione sacramentorum in usu consistentium: nam Eucharistia non pendet in fieri à voluntate suscipientis.

Gratia tamen non est necessaria in suscipiente, ad valorem sacramenti: unde hæretici validè baptizari, & ordinari possunt.

Ref. 4. Ut peccator per sacramentum recipiat gratiam, de peccato in quo versatur, dolere debet.

Talis dolor debet esse supernaturalis; non tamen necessaria est contritio, sed attritio sufficit, etiam cognita, tam ad poenitentiam, quam ad baptismum.

Ut autem justus per sacramentum accipiat augmentum gratiæ, non requiritur ulla dispositio actualis, præterquam in sacramento poenitentia.

Ref. 5. Licitè possum petere sacramentum à meo
d. 4. pastore.

72 DE SACRAMENTIS IN GEN.

pastore, & ab alio parato sacramentum conferre, et si
probabiliter putem cum in administratione pecca-
turum.

Imò & interdum à non parato, ut absolutionem in
mortis articulo, vel etiam in Paschate, aut alias ex
devotione speciali.

Sacramentum licet peti potest ex justa causa, &
ministro excommunicato, quamdiu ab Ecclesia toler-
atur. Imò à non tolerato, non modo Baptismus, &
Poenitentia, sed etiam Eucharistia in mortis articulo
sumi potest.

CAP. VII. *Ref. 1.* Sacra menta novæ legis conferunt
gratiam, idque ex opere operato, & immadiatè.

In susceptione sacramenti novæ legis duplex con-
fertur gratia, alia respondens dispositioni, alia ipsi
sacramento: cùm antiqua nullum gradum gratiæ
conferrent adultis, nisi ratione dispositionis.

Ref. 2. Sacra menta novæ legis non producunt gra-
tiæ physicæ, sed tantum moraliter.

Refelluntur qui dicunt sacramentum producere
physicæ gratiam, secundum reale aliquod indivisi-
ble terminarivum partium ejus.

Rejicitur etiam potentia obedientialis activa, quæ
ponitur in qualibet re, ad quoscumque effectus pro-
ducendos.

Sacra menta antiquæ propriæ non continebant
moraliter merita Christi, aut pretium gratiæ, sicut
nova.

Ref. 3. Gratia sacramentalis propria, cuiusque sa-
cramenti, addit aliquid supra habitualem, sacra men-
ti omnibus communem.

Illud quod additur, non est habitus à gratia Habit-
uali realiter distinctus, sed respectus ad auxilia actu-
lia ad finem sacramenti necessaria.

Ref. 4. Sacra menta vetera non conferebant gra-
tiæ ex opere operato, nec remissionem peccato-
rum, nisi legalem.

Per usum sacramentorum, & sacrificiorum in ea
lege

DE SACRAMENTIS IN GEN. 73

lege conferebatur gratia ex opere operantis: sicut & per exercitium aliorum bonorum operum.

CAP. VII. *Ref. 1.* Quædam novæ legis sacramenta characterem imprimunt: nempe Baptismus, Confirmatio, & Ordo.

Ref. 2. Character est ens reale, absolutum, & ab anima realiter distinctum.

Ref. 3. Pertinet directè ad prædicamentum qualitatis; ita ut etsi sit entitas supernaturalis, univocè cum qualitatibus naturalibus conveniat.

Quod autem dicitur corruptibile & incorruptibile genere differre, intelligi debet de genere Physico, non de Logico.

Character non pertinet ad secundam qualitatis speciem, in qua ponitur potentia physica, sive activa, sive passiva: sed ad primam, in qua est habitus & dispositio.

Homo potest bene, aut male uti charactere in genere moris, non in genere naturæ.

Ref. 4. Character immediate recipitur in ipsa essentia animæ, non autem in potentia illius.

Dicitur lumen, non quod sit in intellectu, sed quia eo insignitus, intelligit se ad speciale aliquod munus deputatum esse.

Character est indelebilis, non solum in hac vita, sed etiam post mortem: & prius est de fide, non posterius.

CAP. VIII. *Ref. 1.* In Ecclesia est potestas instituendi sacramentalia, & obligandi fideles sub peccato mortali, ad certas ceremonias in sacramentorum administratione servandas.

Libertas Christiana non liberat homines ab obedientia Principibus secularibus, & Prælatis Ecclesiæ debita, sed à gravi servitute legis moxice.

Ref. 2. Sacramentalia non habent vim delendi peccata venialia, ex opere operato, sed ex opere operantis duntaxat.

Benedictio Episcopi habet adjunctam indulgentiam aliquam, non autem remissionem ullius culparum.

In quibusdam sacramentalibus est vis supernaturalis, eaque moralis, expellendi Dæmones, quæ juriatur ministri sanctitate, & magis orationibus impetratioque Ecclesiæ.

DE BAPTISMO.

CAP. IX. **B**aptismus physicè spectatus, definiti po-
Ref. 1. **R**eferit: Exterior corporis ablutio, facta sub præscripta verborum forma.

Metaphysicè verò spectatus, sic definitur. Est sacramentum novæ legis, ad regenerationem spiritualem hominum institutum.

Ref. 2. Materia remota Baptismi est aqua vera & naturalis, sive sit maris, sive fluminū, sive fontiū, &c.

Aqua ex floribus, vel herbis stillata, cerevisia, & similes liquores non sunt materia apta ad Baptismum.

Ref. 3. Materia proxima Baptismi est ablutio, ex aqua elementari, quæ proinde debet esse usualis, & per corpus moveri.

Requiritur etiam ut aqua corpus baptizati realiter, & immediatè contingat: non quidem rotum, sed quantum sufficit ut denominetur ablutus.

Potest validè dari Baptismus, ablutione, vel infusione, vel immersione. Quisque tamen debet servare ritum suæ Ecclesiæ.

Caput ablui debet, posset tamen infans manum extrahens ex utero, secundum illam baptizari, sed postea si nasceretur, esset iterum sub conditione baptizandus.

Ref. 4. Forma Baptismi apud Latinos hæc est: Ego te baptizo, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, Amen.

Non est necesse ad valorem baptismi, ut persona ministri directè exprimatur, sive explicitè, sive implicitè.

placitè oportet tamen exprimere aetum baptizandi,
& personam quæ baptizatur.

Requiritur etiam distincta, & expressa invocatio
ttum personarum Trinitatis: Baptismusque dandus
in earum nomine, non in nominibus.

Baptismus esset iterandus, sub conditione, si quis
eum conferret in nomine Genitoris, Geniti, & Pre-
cedentis ab utroque.

Ref. 5. Homo semel validè baptizatus, non potest
iterum validè baptizari.

In dubio probabili, an aliquis sit baptizatus, ba-
ptismus potest ei conferri sub conditione.

CAP. X. Ref. 1. Baptismus fuit institutus ante Pa-
ssionem Christi, nimirum quando Christus à Joanne
in Jordane baptizatus fuit.

Baptismus adultis est necessarius ad salutem, vel
in voto.

Ref. 2. At parvulis Baptismus re suscepitus, ad sa-
lutem est necessarius, nisi in casu martyrii, quando
scilicet in odium Christi occiduntur.

Fides verò parentum infantì signo aliquo exter-
no, defectu aquæ applicata non sufficit ad salutem.

Ref. 3. Datur præceptum divinum suscipiendi Ba-
ptismum, quo omnes adulti obligantur.

Adulti tenentur ex jure divino Baptismum susci-
pere, quamprimum id commode fieri potest.

Qui infantium curam gerunt, debent dare operam
ut statim baptizentur: peccantque graviter, si diu eo-
rum baptismum, sine gravi causa, differant.

Ref. 4. Baptismus non fuit necessarius ad salutem,
ante mortem Christi, nec statim à morte, aut resurre-
ctione illius; sed tantum à die Pentecostes.

Quod dicitur legem antiquam per morem Christi
fuisse abrogatam, intelligendum est, in chpatiyè.

Ref. 5. Gratia & remissio peccati originalis, dabā-
tur olim parvulis in circumcisione: et si ea primatio
esset instituta, ut populum Dei à cæteris gentibus di-
stingueret.

Hæc remissio non fiebat ex opere operantis, ob fidem ministri, vel parentum, nec ex opere operato, sed ex speciali Dei misericordia erga parvulos.

Ref. 6. Infantes per baptismum sanguinis salvæ possunt, sine baptismo aquæ, ut patet exemplo Innocentium, quos omnes fuissé circumcisos probabiliter dicit non potest.

Idem dicendum de adultis. Quo refertur illud ex Augustino sumptum, injuriam facit martyri, qui oest pro martyre.

Adultus tamen tenetur præmittere Baptismum, si potest; & si est in peccato mortali, conteri; quamvis cum bona fide attritio sufficiat.

CAP. XI. Ref. 1. Episcopus ipso jure habet ordinariam potestatem quolibet baptizandi in sua diœcesi; simplex vero sacerdos minimè, ac multò minus diaconus.

Potest ex causa rationabili, munus baptizandi etiam solemniter, Diacono à Pastore delegari.

Diaconus sine commissione solemniter baptizans, etiam in extrema necessitate, irregularitatem congrahit.

In extrema necessitate quilibet potest baptizare; ut tamen id licet fiat, debitus ordo servandus est, & cetera sint paria.

Ref. 2. Quando plures ministri simul aliquæ baptizant, ut causæ totales, baptismus valeret; si omnes simul perficiant. Peccant tamen graviter, ita baptizantes.

At non valeret baptismus, si plures ministri se haberent; ut causæ partiales; ita scilicet, ut unus baptizatum abluat, & alius formam proferat.

Ref. 4. Requiritur ad baptismum, ex antiqua coniuetudine, ut aliquis baptizatum de sacro fonte levetur: nempe unus vir, & una foemina.

Cōtrahitur cognatio spiritualis inter suscepentes, & baptizatum, illiusque patrem & matrem; non autem inter suscepentem, & susceptricem.

Munus

Munus susceptorum obire nequeunt Regulares, nec parentes baptizati, nec haeretici, aut publicè excommunicati.

Ref. 4. Infantes rationis usū carentes sunt capaces baptismi: præceptum autem instruendi baptizandos, intelligitur de adultis.

In parvulis non est necessarius motus fidei, ad effectum baptismi: nec parentum voluntas, ad valorem illius.

Ref. 5. Filii infidelium baptizatorum, invitatis parentibus, baptizari possunt, non autem filii non baptizatorum, etiam si quoad dominium temporale subditi sunt Ecclesæ.

Secus dicendum de filiis infidelium, qui sunt servi seu mancipia Principum Christianorum.

Imò & de filiis non servorum, in extrema eorum necessitate, & si alter eorum parentis consentiat.

CAP. XIII. *Ref. 1.* In Baptismo infunditur gratia habitualis, cum virtutibus infusis: quod non tantum de adultis, sed etiam de parvulis intelligendum est.

Æ qualiter dispositis æ qualis gratia in Baptismo confertur, in æ qualis verò iis qui in æ qualiter se habent:

Unde omnibus infantibus in Baptismo æ qualis gratia infunditur. Nec dici potest quod Deus eos prædestinaverit ad in æ qualem gratiam per Baptismum obtinendam.

Ref. 2. Per Baptismum tollitur omnis macula, sive peccati originalis, sive actualis.

Item omnis poena peccatis debita; in inferno, aut purgatorio luctuenda: non autem quæ ex humana lege incurritur, aut quæ ex principiis naturæ oritur.

Ref. 3. Effectus baptismi impeditur per fictionem suscipientis, qua ablata, Baptismus præteritus incipit sortiri suum effectum.

Quod ut fiat, sufficit attritio supernaturalis, si baptizatus in susceptione baptismi, aut post, non peccavit mortaliter.

78 DE CONFIRMATIONE.

At si tunc peccavit mortaliter, requiritur contritio ad tollendam fictionem, aut certe attritio cum confessione sacramentali.

Ref. 4. Variæ sunt ceremoniæ Baptismi, quarum alia præcedunt, alia comitantur, alia sequuntur Baptismum.

DE CONFIRMATIONE.

CAP. XIII. Confirmatio est verum novæ legis sacramentum, à Christo Domino institutum.

Institutio Confirmationis fuit inchoata in nocte cœnæ, & post resurrectionem, quando Christus Apostolos fecit Episcopos, absolute.

Ref. 2. Materia remota Confirmationis est chrisma, quod ex oleo olivarum, veroque balsamo componi debet.

Ad essentiam Confirmationis requiritur, ut chrisma ab Episcopo sit benedictum: non tamen eodem anno, et si hoc sit de præcepto.

Ref. 3. Materia proxima Confirmationis est unctio ex chrismate, sine qua mera manuum impositio ad valorem sacramenti non sufficit.

Ad valorem Confirmationis requiritur, ut unctio fiat in modum Crucis, idque in fronte confirmati.

Item ut fiat manu Episcopi; quod autem fiat pollice illius dextro, id tantum est de necessitate præcepti.

Ref. 4. Forma Confirmationis est hæc: Consigno te signo Crucis, & confirmo te chrismate salutis, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus S.

Ut valeat, exprimenda est persona quæ confirmatur, actus confirmantis, ut ab illo procedit, & tres personæ Trinitatis distinctè invocandæ.

Item utrumque illud verbum, signo, confirmo exprimendum est, duoque illa, Chrismate salutis, apponenda.

Illa forma Græcorum, signaculum doni Spiritus sancti, non videtur sufficiens ad valorem sacramenti.

CAP. IV.

DE CONFIRMATIONE. 79

CAP. XIV. Ref. 1. Solus Episcopus est minister ordinarius sacramenti Confirmationis.

Episcopus verè consecratus, excommunicatus, aut suspensus, vel etiam hæreticus sit, Confirmationem validè conferre potest.

Tripliè explicatur, quòd olim revertentibus ab hæresi manuum impositio fieri solebat.

Ref. 2. Simplex sacerdos potest esse minister extraordinarius Confirmationis, ex delegatione summi Pontificis.

Dare dictam facultatem simplici Sacerdoti, spectat solum ad summum Pontificem.

Quod dicitur, Episcopum posse in sua Diœcesi, quod potest Pontifex in toto orbe, intellige de potestate ordinis.

Ref. 3. Nullus nisi baptizatus, validè confirmari potest, omnes tamen baptizati ritè confirmari possunt.

Infantes non debent confirmari, extra gravem necessitatem, ante usum rationis: nec opus est expectare duodecimum annum, sed anno septimo confirmari possunt.

Amentes qui nunquam usum rationis habuerunt, sunt confirmandi: imò & qui habuerunt, si constet eos non esse in peccato mortali.

Ref. 4. Nemo tenetur ex præcepto, sive divino, sive ecclesiastico suscipere sacramentum Confirmationis.

Per accidens tamen urgeret hoc præceptum, si quis se putaret sine Confirmatione, tentationes contra fidem superare non posse.

Non est peccatum mortale suscipere ordines ante Confirmationem, videtur tamen veniale.

Ref. 5. Duo sunt effectus Confirmationis, character à baptismali realiter distinctus, & gratia perfectior baptismali.

Confirmatione iterari non potest, non tamen irregularitatem contrahit, qui secundò eam suscipit, nec qui eidem homini eam bis administrat.

Hac

Hoc sacramentum factè suscepsum, ex probabili sententia, recedente postea fictione, confert gratiam.

Ref. 6. Variæ sunt cæremoniæ Confirmationis, quæ cum aliæ præcedunt, aliæ comitantur, aliæ sequuntur illius administrationem.

LIBER II.

DE EUCHARISTIA.

CAP. I. Eucharistia varia habet nomina, quæ ad Ref. 1. 4. capita revocantur. 1. ad institutionem illius, quomodo vocatur Mensa, Cœna Domini, & Eulogia. 2. ad rem contentam, quomodo vocatur Panis vivus, & cœlestis, Sanctum Domini, Sacramentum sacramentorum, &c. 3. ad effectus, quomodo vocatur Communio, Pax, Viaticum, Pretium nostrum. 4. ad representationem, quomodo vocatur Memoriale passionis Christi.

Ref. 2. Eucharistia sacramentum fuit institutum in ultima cœna, quæ Christi passionem præcessit.

Congruum fuit ut tunc institueretur post manducationem agni paschalis, qui erat figura illius.

Ref. 3. Eucharistia consistit in re aliqua permanente, nempe in materia consecrata.

Verba consecrationis non sunt propriè de essentia hujus sacramenti in facto esse, sed tantum inferi.

Usus etiam non est pars essentialis hujus sacramenti, et si in eo gratia conferatur.

Sacramentum Eucharistie ex speciebus panis & vini, & ex corpore & sanguine Christi essentialiter, & adæquatè constituitur.

Ref. 4. Species panis & vini constituunt unum specie sacramentum: sicut cibus & potus unum specie convivium moraliter componunt.

Imò plures species ejusdem rationis simul sumptuæ,

ptæ, non nisi unum numero sacramentum moraliter
constituunt: sicut plura fercula unum convivium.

CAP. II. *Ref. 1.* Panis & vinum sunt materia ex qua
sunt sacramentum Eucharistia.

Eiusmodi panis debet esse triticeus, ex aqua natu-
rali confessus, coctus ad ignem, & usualis.

Vinum vero debet esse virginum, aptumque ad
usum, seu potabile, saltem in actu primo, ut est vi-
num congelatum.

Ref. 2. Ex precepto Ecclesie parum aquæ natura-
lis, ante oblationem, vino consecrando, tempore sa-
crificii, misceri debet.

Ea, si non est in vinum conversa, quando fit conse-
cratio, remanet quoad propriam substantiam, nec
immediatè mutatur in sanguinem Christi.

Quo casu, forma cadit supra materiam consecra-
bilem, etsi alia adjuncta sit, adeoque non est falsa,
nec sacrilega.

Ref. 3. Materia consecrationis debet esse moraliter
præsens sacerdoti, idque sufficit ad valorēm sacra-
menti.

Ad talēm præsentiam requiritur ut materia pa-
rum distet à consecrante, ita ut possit illam per verba
consecrationis designare.

Debet etiam hæc materia à consecrante designari
in individuo, unde si plures sunt hostiæ quām de-
signatae, aliae non consecrantur.

Quod si ex decem hostiis præsentibus quatuor in
confuso consecrare velit, eas in particulari non de-
signando, nulla est consecrata.

Unde ne tale quid contingat, debet sacerdos habe-
re intentionem consecrandi totam materiam præ-
sentem.

Ref. 4. Substantia panis, & viñi non manet in hoc
sacramento, post consecrationem.

Unde non manet ibi materia panis, nec forma il-
lius, si est substantialis, neque ejus existentia.

CAP. III. *Ref. 1.* Consecratio fieri debet per ver-
ba illa,

ba illa, Hoc est corpus meum, Hic est calix sanguinis
mei.

Adeoque errant haeretici qui dicunt, aut verba
non requiri, aut tantum requiri ad instruendum po-
pulum, aut per ea non fieri conversionem.

Ref. 2. Consecratio panis validè perficitur solis
illis verbis, Hoc est corpus meum.

Et vini consecratio illis, Hic est calix sanguinis
mei, nec quæ sequuntur ad valorem sacramenti sunt
necessaria, esto ex gravi precepto recitari de-
beant.

Ref. 3. Sacerdos profert verba consecrationis reck-
tativè, seu historicè, ea nimis referendo ut à Chri-
sto prolatæ.

Nequæ propterea opus est ut proferantur circa
eandem materiam, circa quam à Christo sunt usur-
pata.

Ref. 4. Verba consecrationis proferuntur etiam
significativè, quatenus sacerdos ea profert in perso-
na Christi, cuius corpus & sanguinem significant.

Ut sacerdos ea verba verè proferat, satis est quod
in fine prolationis verborum, corpus & sanguis
Christi sub speciebus constituantur.

Ref. 5. Per pronomen, hoc, in verbis consecratio-
nis non demonstratur panis; species tamen illius in-
directè demonstrantur.

Directè ergo per illud demonstratur corpus Chris-
ti, et si ibi non sit, nisi cum verba sunt finita: neque
inde sequitur, quod propositio sit identica.

Ref. 6. Sub specie panis, ex vi verborum, ponitur
corpus Christi; sanguis verò; anima, & divinitas per
concomitantiam.

Formæ partiales, ex vi verborum ponuntur sub
speciebus panis, cum corpore Christi; quod tamen
non dicit subsistentiam, sed rationem partis dun-
taxat.

At sub specie vini ponitur sanguis, ex vi verborum;
corpus autem, anima, & divinitas solum per conco-
mitantem.

Pro-

DE EUCHARISTIA.

335

Probabilis est sententia quæ docet, quantitatem ipsam Christi ponit in Eucharistia ex vi verborum.

CAP. IV. Ref. 1. Corpus Christi est realiter, & substantialiter praesens in Eucharistia.

Non implicant quod idem corpus simul sit in pluribus locis, & quod ex mutationes illi conveniantur, quæ duobus corporibus convenire possunt.

Ex reali praesentia Christi exerceatur fides, robatur spes, accenditur amor in Christum; aliaeque virtutes non exiguum incrementum sumunt.

Ref. 2. Potest idem corpus virtute divina, simul ponit in diversis locis circumscripтивè.

Quod si fieret, potius dicendum esset, corpus comprehendendi à duobus locis, quām comprehendendi, & non comprehendendi à quolibet ex illis.

Ref. 3. Vera aliqua & realis actio versatur circa corpus Christi, ut est in Eucharistia.

Actio illa non est mera Christi adductio, terminata ad illud ubi quod habet in Sacramento.

Sed est vera & realis ejus productio, seu reproductio, aut, ut alii loquuntur, replicatio.

Ref. 4. Inter positionem Christi in Eucharistia, & desitionem panis, est connexio aliqua; ita scilicet ut illa sit causa istius.

Positio corporis Christi non habet connexionem physicam cum desitione substantiæ panis, sed tantum moralem.

Quæ in eo consistit, ut ex modo quo Christus hic ponitur, nempe per verba consecrationis, substantia panis infallibiliter destruatur.

CAP. V. Ref. 1. Inter corpus Christi, & species necessaria est unio aliqua, ut ex iis fiat unum Sacramentum.

Non opus est ut inter illa sit unio physica, sive formalis, sive effectiva, sed moralis sufficit.

Ut movens species, moveat corpus Christi per accidentem, sufficit quod inter Christum, & species sit realis coniunctio; qualis ferè inter continens, & contentum reperitur.

Totus.

Ref. 2. Totus Christus est sub singulis partibus specierum, post earum divisionem, & etiam ante divisionem. Imò sub singulis earum punctis, si dantur.

Præsentia Christi in hostia consecrata est actu, & formaliter una; virtualiter vero multiplex, quoniam in unum sunt partes, in quas hostia secari potest.

Corpus Christi posse constitui totum in parvula hostia, intelligitur ex mysteriis Nativitatis, Resurrectionis, & Ascensionis Christi.

Ref. 3. Potest sacerdos localiter movere corpus Christi per accidens, ad motum specierum: non autem per se, seu sine ordine ad species.

Christus ut est in sacramento, potest localiter per se a Deo moveri, & probabiliter ab Angelo.

Ipsè Christus non potest se movere localiter motu progressivo: motu vero simplici potest, etiam naturali viribus.

Ref. 4. Corpus Christi, ut est in Eucharistia, ab agentibus creatis naturaliter alterari non potest.

Quod ita intellige, ut Christi corpus non possit in sacramento alterari per se, nec per accidens, alteratis speciebus.

Unde Christus non potest ibi crescere, vel decrescere; nec naturaliter corrupti, nec unum illius membrum agere in aliud.

Ref. 5. Christus, ut in Eucharistia existens, non potest naturaliter videri oculo corporeo.

Probabile tamen est posse videri supernaturaliter: quamvis oppositum etiam non careat probabilitate.

Ref. 6. Christus, ut in sacramento existens, non potest naturaliter alterare res externas, vel operationes sensuum elicere.

Agendo tamen de potentia extraordinaria, nequidam non videtur quin utrumque possit.

Potest Christus intelligere in sacramento, per scientiam beatificam, & infusam; ad coquere & elicere

cere operationes voluntatis, ejusmodi scientiam sequentes.

Ref. 7. Christus non desinit esse in hoc sacramento, per solam denominationem extrinsecam ad corruptionem specierum; nec per solam amissionem presentia sacramentalis.

Quare desinit per desitionem suæ substantiæ, ut in sacramento reproduçæ, quatenus Deus retrahit concussum, quo illam sub speciebus conservabat.

CAP:VI. *Ref. 1.* Accidentia panis, & vini remanent in hoc sacramento, post consecrationem: quod, ex fide, intelligendum de omnibus accidentibus, etiam occultis.

Ejusmodi accidentia existunt sine subjecto substantiali; quantitas tamen est subjectum aliorum accidentium.

Ref. 2. Non est admittendus modus aliquis positivus, quo accidentia separata per se existant, more substantiæ.

Quantitas à Deo efficienter sustentata, non minus apta est ad varias mutationes efficiendas, vel recipiendas, quam si per modum positivum existeret.

Ref. 3. Accidentia separata conservantur à Deo extra subjectum, majori influxu, quam in subjecto.

Causalitas physica subjecti etsi non sit effectiva, sed tantum materialis, à Deo supplenda est in diverso genere.

Ref. 4. Accidentia separata possunt eodem modo agere ac ante. Hinc si aquæ guttula misceretur speciebus vini consecratis, ea in vinum convertereatur.

Possunt etiam alterari & corrupti, & ex iis corruptis aliquid generari, ut patet experientia.

Quando vermis generatur ex speciebus consecratis, Deus reproducit sub earum quantitate, eandem numero materiam, quæ ante consecrationem sub illa erat.

Ref. 5. Quando apparet caro, aut sanguis in Eucharistia,

ristia, probabile est id quod videtur non esse carnem, aut sanguinem Christi.

Talis apparitio non sit ad deceptionem, sed ad ostendendam veritatem presentiae Christi, quam hic profitemur.

Quando apparet puer, adoratio debet tendere ad Christum, vel sub illa figura, si ibi est, vel ut in cœlo existentem.

Christus desinit esse sub speciebus sacramentalibus, quando substantia panis non potest sub illis naturaliter conservari.

CAP. VII. Ref. 1. Nullus nisi sacerdos, validè potest Eucharistia sacramentum confidere. Plures tamen sacerdotes illud simul validè confidere possunt.

Recens ordinati debent habere intentionem consecrandi, non absolutam, sed conditionatam; si nimis verba simul cum Episcopo absolvant, alias non.

Aut intentionem generalem proferendi verba consecrationis, juxta sensum & mentem ecclesiarum, quæcunque illa sit.

Ref. 2. Solus sacerdos habet ex jure divino, potestatem ordinariam dispensandi aliis hoc sacramentum.

Potest sacerdos in casu necessitatis, committere Diacono potestatem distribuendi corpus Christi, non autem clericis inferioribus.

Sacerdos, & Diaconus possunt in necessitate propriis manibus communicare, non autem inferiores clerici.

Ref. 3. Ille tantum sacerdos potest legitimè Eucharistiam aliis distribuere, qui in eos habet potestatem ordinariam, vel delegatam.

Religiosi ex privilegio summi Pontificis, licetè administrant Eucharistiam in suis Ecclesiis, quibuscumque fidelibus eò accurentibus.

Ref. 4. Deneganda est cōmunio, peccatori publico eā petenti,

petenti, in loco ubi peccatum illius est, aut brevi futurum est publicum.

Potest tamen communio ei dari publicè, si publicè constet de emendatione illius: & privatim, si privatim.

Quæ doctrina extendi debet ad eos, qui de crimine aliquo sunt suspecti; quando suspicio est violenta, seu moraliter certa.

Deneganda etiam est communio, peccatori occulto privatim eam petenti, si peccatum illius notum sit extra confessionem; non autem si petat publicè.

CAP. VIII. Ref. 1. Eucharistia quatuor modis sumi potest. 1. spiritualiter tantum. 2. spiritualiter & sacramentaliter simul. 3. sacramentaliter tantum. 4. materialiter.

Ref. 2. Extat præceptum divinum sumendi Eucharistiam, quod homines obligati in periculo mortis.

Probabile est eum qui sanus Eucharistiam sumpfit, si post unum aut alterum diem incidat in periculum mortis, non teneri iterum ad communionem accedere. Oppositum tamen in praxi consulendum, & sequendum.

Adulti omnes ratione utentes comprehenduntur sub allato præcepto, etiam si non sunt baptizati.

Ref. 3. Omnes adulti ratione utentes, tenentur ex præcepto Ecclesiæ, singulis annis communicare in Paschate.

Nominè autem Paschatis intelligitur, tempus currentis à Dominica Palmarum, usque ad octavam Paschæ inclusivè.

Regulares non possunt eo tempore dare communionem, quæ fit ad servandum præceptum Ecclesiæ, possunt tamen illam, quæ fit ex devotione.

Qui prævidet impedimentum superventurum in Paschate, non tenetur communionem anticipare.

Qui

Qui accedit tunc ad Eucharistiam, cum peccato mortali, satisfacit præcepto Ecclesiæ, et si graviter peccet.

Ref. 4. Qui ad Eucharistiam accedunt, non tenentur ex præcepto divino, eam sumere sub utraque specie, nisi Missam celebrent.

Olim fideles Eucharistiam manu, viri quidem nudæ, fœminæ verò Dominicali cooperta accipiebant, eamque domum asportabant, ut statuto tempore eam sumerent.

Non propterea datur laicis sacramentum, quoad rem contentam, mutilatum; nec minor gratia quam sumentibus utramque speciem.

Potest laicus ex dispensatione summi Pontificis, sumere speciem vini; imò sine dispensatione, quando alijs periculum esset, ne talis species in manus hereticorum deveniret.

CAP. IX. Ref. 1. Eucharistia ex præcepto Ecclesiastico, communiter sumenda est à jejunio, ut à temporibus Apostolorum semper observatum fuit.

Ei qui vult accedere ad Eucharistiam, non modo servandum est jejunium ecclesiasticum, sed etiam naturale.

Quod non solvitur et si aquæ guttula, vel aliquid hujusmodi trajiciatur inadvertenter per modum salivæ.

Ref. 2. Potest sacerdos ad perfectionem sacrificii, sumere Eucharistiam non jejunus: tum quando aquam loco vinicalici infusam sumpfit, tunc enim vinum debet consecrare, statimque sumere; tum quando peracta consecratione, recordatur se non esse jejunum, &c.

Qui est in proximo mortis periculo, quacunque ex causa, potest Eucharistiam sumere non jejunus, si commodè alijs eam sumere nequit.

Ref. 3. Accedere ad Eucharistiam cum peccato mortali, per se loquendo est peccatum mortale.

Qui habet conscientiam peccati mortalis, debet,

ex

ex præcepto Ecclesiæ, priùs confiteri, quām ad Eucharistiam accedat.

Ille peccat venialiter, qui accedit ad Eucharistiam, sine ullo dolore peccati venialis, cuius habet conscientiam; & multò magis qui in actuali sumptione, aliquid peccatum veniale committit.

Ref. 4. Homo peccato mortali obstrictus, potest non præmissa confessione sacramentali, ad Eucharistiam accedere, quando adest necessitas communicandi, nec habet copiam confessarii.

Talis necessitas habet locum, tum in articulo mortis, tum in gravis infamiae periculo, tum quando sacerdos post consecrationem recordatur peccati mortalis non confessi.

Confessarius verò deesse censetur, quando comodè adiri non potest, & quando periculum est, ne confessionem revelet.

CAP. X. *Ref. 1.* Eucharistia per se primam gratiam non confert, sed tantum per accidens, esto cibus corporalis nunquam mortuum vivificet.

Habet tamen vim præservandi à mortalibus, quod fit per auxilia gratiæ & externam protectionem.

Ref. 2. Eucharistia per se confert gratiam secundam, seu augmentum gratiæ, esto suscipiens devotione actuali præditus non sit.

Eucharistia semper confert homini augmentum spirituale, etsi cibus corporeus non semper coincidenti incrementum tribuat.

Ref. 3. Eucharistia confert augmentum gratiæ quādo sumitur; cùm tamen alia sacramenta non conferrant effectum, nisi finita susceptione.

Eucharistia non confert gratiam finita sumptione, seu manducatione, nec propterea dici potest, quod Christus sit veluti otiosus in stomacho.

Ref. 4. Duæ specie separatim sumptæ in eadem cōmunione, non plus conferunt gratiæ, quām unica.

Tunc autem gratia non datur per partes, sed tota simul, idque dum prima species sumitur.

Ref. 5. Eucharistia delet peccata venialia, ex opere operato, non tamen per seipsum immediate, sed per gratiam habitualem, adjuncta speciali condonatione.

Item mediantibus actibus charitatis, quos excitat per auxilia actualia, quae nobis ex opere operato confert.

Ref. 6. Dici potest, Eucharistiam habere vim remittendi poenas temporales peccatis remissis debitas, idque ex opere operato, & directe.

Item remittendo culpam venialem, remittere aliquam partem poena illi debitae.

Etsi culpae veniales in alia vita deleantur, non ideo aliquid poenae ipsis debitae remittitur.

DE MISSÆ SACRIFICIO.

CAP. XI. IN Missa offertur Deo sacrificium propriæ.

Ref. 1. Id est, quod olim per oblationem panis & vini à Melchisedec factam, & per Agnum Paschalem figuratum fuit.

Christus per sacrificium crucis, satisfecit pro peccatis hominum, quoad sufficientiam; illius autem virtus per sacrificium altaris nobis applicatur.

Ref. 2. Res oblatæ in Missæ sacrificio est Christus non ut in propria specie existit, sed quatenus est sub speciebus sacramentalibus.

In sacrificiis animalium non res producta offeruntur, sed corrupta in sacrificio altaris, ut & in oblatione thuris, producta.

Substantia panis & vini materia transiens sacrificii dici potest, quo sensu Patres interdum dicunt, panem & vinum offerri.

Ref. 3. Essentia sacrificii Missæ non consistit in oblatione verbali quæ fit sive ante, sive post consecrationem.

Neque in fractione hostiæ, aut illius sumptione sive à sacerdote, sive à laicis facta.

Com.

DE MISSÆ SACRIFICIO. 91

Consistit ergo in sola consecratione, qua mors Christi perfectè, modo mystico, repræsentatur.

Unde ad essentiam hujus sacrificii spectat, consecrare sub utraque specie Nec licet unquam quavis ex causa, consecrare extra sacrificium.

Ref. 4. Sacrificium Missæ offerunt, quanquam diversimodè, Christus, sacerdos celebrans, & fideles omnes.

Speciatim verò illi offerre dicuntur, qui sacro interfunt, aut sacerdoti celebranti inserviunt.

Ref. 5. Sacrificium Missæ offerri potest pro fidelibus baptizatis, pro catechumenis, pro paganis, & pro hæreticis nominatim non excommunicatis.

Offerri etiam potest pro existentibus in purgatorio, non tamen pro Beatis (etsi possimus Deo sacrificare in gratiarum actionem pro eorum gloria) nec pro damnatis.

Ref. 6. Sacrificium Eucharistia non confert immediate gratiam sanctificantem sive primam, sive secundam, ex opere operato.

Utrumque tamen confert mediata, conferendo gratias actuales peccatori ad primam justificacionem, & justo ad secundam necessarias.

At remittere pœnas peccatis remissis debitas, est maximè proprius illius effectus, qui per se nulli sacramento competit.

Hoc sacrificium conductit ad bona temporalia obtinenda, non ex opere operato, sed per modum impietationis.

Ref. 7. Sacrificio Missæ, tantum ut offertur à sacerdote, respondet effectus ex opere operato, qui non nisi iis conceditur, quibus ab ipso applicatur.

Fructus sacrificii non applicatus manet in thesauro Ecclesiæ: potest autem sacerdos cum sibi, vel alteri applicare, ex hypothesi quod is pro quo celebrat, non sit dispositus ad cum recipiendum.

92 DE MISSÆ SACRIFICIO.

Arguendisunt sacerdotes, qui dum non habent stipendium, Missam celebrant pro illo, quem Deus prævidet iis stipendium oblaturum.

Ref. 8. Per hoc sacrificium non confertur nisi effetus finitus tam intensivè, quam extensivè: ita ut pro pluribus oblatum, non tantum proposit singularis, quantum prodesset, si offerretur pro paucioribus.

Etsi res oblata sit infinita, & primarius offerens infinitus, id non impedit quin effectus, ex voluntate Christi, oblationi adjunctus sit finitus.

CAP. XII. Ref. 1. Singuli sacerdotes tenentur ex officio sacrum celebrare: cui præcepto satisfaciunt aliquoties in vita sacrificando.

Feria 5. ante Pascha, & Sabbatho S. licet per se loquendo, quibusunque sacerdotibus Missam celebrare; non autem die Veneris S.

Non licet sacerdoti pluries in die sacrum facere, nisi in Nativitate Domini, & alias in casu gravis necessitatis: debet autem esse jejonus, quando secundo celebrat.

Non licet ordinariè, & seclusis privilegiis, sacrum facere ante auroram, aut post meridiem. Licet tamen ex causa rationabili, sacrum ischoare paulò ante auroram, & paulò post meridiem.

Ref. 2. Ordinariè sacrum celebrari non debet nisi in loco consecrato, aut benedicto, vel certè ad cultum divinum ab Episcopo diœcesano designato.

Non licet sacrum facere in Ecclesia polluta, antequam purificetur, nisi ex gravi causa; ut si alias Moniales v. c. non essent audituræ sacrum die Paschatis.

Ad celebrationem Missæ requiritur altare lapideum, ab Episcopo consecratum, cui reliquæ apponi solent, quamvis id non sit de essentia consecrationis.

Non perit consecratio, et si frangatur, modò hostiam & calicem continere possit. Perit autem in altari

tari fixo, quando lapis superior ab inferioribus amo-
yetur.

Requiritur etiam calix, cum patena, ex auro, vel
argento, vel stanno confectus, & consecratus. Perit
autem illius consecratio si notabiliter cuppa fran-
gatur, vel inauretur, aut à pede per fractionem sepa-
retur.

Ref. 3. Non potest sacerdos citra peccatum morta-
le, sine vestibus sacris, & benedictis celebrare. Posset
tamen in necessitate sacrum facere, sine aliqua ex-
minoribus.

In gravi propriæ vitæ periculo, liceret sacrum fa-
cere sine ulla ex vestibus sacris: nisi id fieret in con-
temptum religionis.

Harum vestium deperditur benedictio quando ita
franguntur, ut amplius non sint aptæ ad usum ad
quem assumi solent. Unde si reficiantur, de novo sunt
benedicenda.

In necessitate potest sacerdos sibi ipso ministrare.
Imò tunc potius debet sine ministro celebrare, quæ in
monialem, alia in ve fœminam ad hoc missam
admittere.

Ref. 4. Ut sacrum dignè celebretur, requiriatur sta-
tus gratiæ; imò præmittenda est confessio peccati
mortalis, propter communionem.

Non tenetur sacerdos sub peccato mortali, recitare
matutinum, antequam Missam celeb.

Ref. 5. Defectus essentialis in Missa occursus sup-
plendus est. Hinc si sacerdos post consecrationem
advertisit in calice non esse nisi aquam, debet vi-
num de novo consecrare, & sumere, etsi aquam sum-
pserit.

Debet etiam suppleri defectus sumptionem im-
pediens: ut si aranea in calicem consecratum cadat. si
totus sanguis effundatur, si sacerdos post consecra-
tionem moriatur.

Supplendi sunt præterea graves defectus acciden-
tales, ut si sacerdos latinus ante consecrationem ad-

94 DE MISSÆ SACRIFICIO.

vertat panem esse fermentatum, vel non habericōpiam aquæ, vino miscendæ.

Non tamen leviores; ut si omissatur quædam benedictio, aut genuflexio: & idem dic si quis recitato Evangelio, advertat se Epistolam prætermissee.

Ref. 6. Sacerdos ratione justi stipendii, tenetur ex justitia sacrum facere: tantum abest ut simoniam committat, paciscendo pro tali stipendio.

Tenetur sacerdos unum sacrum facere pro uno iusto stipendio, nec potest unico sacrificio, pro duobus ejusmodi stipendiis satisfacere.

Non modo pauperes, sed etiam divites sacro accipere.

Parochi, ut sic, non tenentur sacra facere pro suis subditis: adeoque possunt stipendia accipere, pro Missis quas celebrant.

Tenantur tamen per se, vel per alios sacrum facere in propria parochia, iis saltē diebus quibus alii tenentur audire sacrum.

Ref. 7. Fideles adulti tenentur ex gravi præcepto, audire Missam Dominicis. & Festis diebus.

Quod intellige de Missa integra, ita ut notabilem illius partem sine causa omittere, v. c. Evangelium, cum iis quæ præcedunt sit peccatum mortale.

Intellige etiam ex probabiliori sententia, de eadem Missa, non de medietate unius, & medietate alterius: ac præterea illius auditione devota, & cum interna attentione conjuncta.

Multa excusant ab hoc præcepto, impotentia, obedientia, consuetudo, charitas, & similia.

LIBER III.

DE POENITENTIA.

CAP. I. Poenitentia est sacramentum novæ legis, à Baptismo distinctum, ut pote habens partes essentiales, effectus, & finem distinctum.

Ref. 1. Baptismo distinctum, ut pote habens partes essentiales, effectus, & finem distinctum.

Ref. 2. Materia remota sacramenti Pœnitentiaæ sunt, peccata actualia, sive mortalia, sive venialia post baptismum commissa.

Materia verò proxima sunt actus pœnitentis, nempe contritio, confessio, & satisfactio.

Contritio aliqua & confessio sunt de essentia hujus sacramenti, non autem satisfactio ut actu imposta, vel impleta; sed quoad præparationem animi.

Ref. 3. Forma absolutionis sunt verba illa, ego te absolvo à peccatis tuis, &c. sufficiunt autem ad essentiam, duæ illæ voces, Absolvo te.

Illijs formæ sensus est, ego tibi confero gratiam sanctificantem, quæ ex se peccata remittit.

Ut licita sit absolutio, ea proferri debet circa personam præsentem; imò & ut sit valida.

Ref. 4. Hoc sacramentum iterari potest, quoties homo peccaverit. Quin & absolutio pluries dari potest super idem peccatum.

Non tamen absolutio pluries dari potest super eandem confessionem, sicut forma consecrationis proferri non potest nisi semel, super eandem materiam præsentem.

CAP. II. Ref. 1. Ad valorem sacramenti non requiritur perfectus ille dolor de peccatis, qui dicitur contritio, sed attritio sufficit.

Ut quis detestetur omnia peccata, sufficit attritio concepta ex metu gehennæ, aut ex amore beatitudinis, vel ex foeditate peccati.

Ref. 2. Ut hoc sacramentum valeat, necessaria

96 DE POENITENTIA.

est contritio, seu attritio formalis nec virtualis sufficit.

Debet etiam dolor ille esse efficax, & habere adjunctum firmum propositum non peccandi de cetero; ita ut sola velleitas non sufficiat.

Ref. 3. Præterea necesse est ut ejusmodi dolor sit supernaturalis; esto in aliis sacramentis materia sit res aliqua naturalis ordinis.

Unde qui bona fide accedit ad hoc sacramentum, cum sola attritione naturali, excusatur quidem à peccato sed validè non absolvitur.

Ref. 4. Requiritur rursus ad valorem sacramenti, ut dolor se extendat ad omnia peccata mortalia, quæ in confessione proponuntur.

Imò ad alia commissa, quæ inculpabiliter prætermittuntur; quare pœnitens debet detestari peccata, ex motivo generali quod ad omnia se extendat.

Quod spectat ad confessionem venialium, attritio se extendens ad unum; non ad aliud, ad illius absolutionem, per se loquendo, valere potest.

Ref. 5. Confessio valeret, et si attritio eam tempore præcedat: ut contingit si quis, dum conscientiam examinat, dolet de peccatis in ordine ad confessionem: & postea dum confitetur, nullum actum doloris elicit.

Imò ut confessio valeat, attritio ex probabilius & securiori sententia, debet eam præcedere, non modo natura, sed etiam tempore.

Ref. 6. Sacramentum pœnitentiæ non potest esse validum, & simul informe, seu carens effectu.

Ex quo intelligis, non minorem sufficere attritionem ad valorem sacramenti, quam ad effectum illius.

CAP. III. *Ref. 1.* Non est de necessitate sacramenti pœnitentiæ, ut confessio fiat voce humana: est tamen de necessitate præcepti, ut qui loqui potest, voce confiteatur.

Hoc

Hoc præceptum oritur ex consuetudine Ecclesiæ, contra quam agere, nisi ex gravi causa, peccatum est mortale.

Quando præceptum confessionis urget, qui loqui non potest, tenetur aliis signis confiteri, nisi sit periculum evulgationis.

Ref. 2. Non est de necessitate sacramenti, ut confessio fiat secretò; imò licitè fieri potest publicè, ut sit in naufragio.

Quod intellige per se loquendo; nam interdum per accidens est peccatum mortale, contra propriam charitatem, publicè confiteri.

Ref. 3. Si Titius det generalia signa doloris coram sacerdote, neque aliter possit confiteri, talis confessio sufficit ad valorem sacramenti.

In foro tamen externo nunquam damnabitur Titius tanquam homicida, nisi probetur aliquem hominem in particulari ab eo fuisse occisum.

Ref. 4. Etsi Titius dederit generalia illa signa doloris, absente sacerdote, potest lacerdos deinde accedens, etiam rationis usu. destitutum validè absolvere.

Imò in ea extrema necessitate, Titius licitè absolvit potest, ac debet; idque consentaneè ad mentem Clementis VIII. & Pauli V.

Ref. 5. Qui in confessione negat se fecisse peccatum veniale quod fecit, aut affirmat se fecisse quod non fecit, non peccat mortaliter.

Qui tamen negat se fecisse peccatum mortale quod fecit, aut affirmat se fecisse quod non fecit, peccat mortaliter.

Quod intellige per se loquendo, nam bona fide sibi affingere peccatum mortale, non est peccatum mortale; neque propterea impeditur effectus absolutionis.

Ref. 6. Ad valorem sacramenti, species peccatorum mortalium declarandæ sunt in confessione: ut si commisisti furtum, homicidium, &c.

Item eorum numerus: ut quoties fornicationem, quoties furtum commisisti.

Peccata merè interna multiplicantur juxta numerum interruptionum, quæ in eis accidunt: externa verò quoties exteriùs interrumpuntur.

Ref. 7. Circumstantiæ speciem mutantes aperienda sunt in confessione, ut si occidisti hominem, sciendum est an sit clericus; si contra castitatem peccasti, declarandum, an illius voto obstrictus sis.

Probabilius etiam videtur, circumstantias notabiliter aggravantes confitendas esse, ut si mortaliter furatus es, quantum furatus sis, an decem, an centum, an mille nummos, &c.

Idem dico de iis quæ interdum ad è notabiliter minuantur, ut morale judicium sacerdotis valde immutent.

Ut si fœmina copiam sui fecit Tyranno, ne marium occideret, neve urbem incenderet, &c.

Ref. 8. Multa impediunt ne confessio sit invalida, et si materialiter non integra. 1. oblivio inculpabilis. 2. periculum mortis. 3. Revelatio sigilli. 4. grave datum. 5. manifestatio complicis. 6. addunt aliqui causum reservatum, quod non placet.

Ref. 9. Confessio necessaria est ad salutem necessitate medii, iis qui post baptismum, in peccatum mortale lapsi sunt.

In necessitate tamen, defectu confessarii, sufficit ad justificationem votum hujus sacramenti, idque implicitum.

Ref. 10. Confessio necessaria est ad salutem, ex præcepto divino, saltem in periculo mortis.

Nectarius non abstulit confessionem secretam, sed publicam cuius occasione ortum fuerat scandalum.

Ref. 11. Ex vi præcepti Ecclesiastici, tenentur fideles omnes ratione utentes, confiteri peccata sua semel in anno.

An quis ille computari potest à prima die Januarii, usque.

DE POENITENTIA.

99

usque ad diem ultimam Decembris: ita ut quovis anni die huic præcepto satisfieri possit: Fideles tamen solent confiteri in Paschate, quia tunc ad Eucharistiam tenentur accedere.

Qui non confiteatur nisi venialia, si postmodum incidat in mortale, tenetur illud eo ipso anno confiteri.

Qui non implevit præceptum confessionis uno anno, tenetur statim initio sequentis anni illud exequi.

Ut satisfiat præcepto Ecclesiastico confessionis, debet confessio esse formaliter integra, & coniuncta cum sufficienti dolore, ac proposito emendæ: debet etiam absolutione actu informari.

CAP. IV. Ref. 1. Possunt homines in hac vita satisfacere, idque de condigno, pro pœnæ remissa culparstantibus.

Ut quis de condigno satisfaciatur, debet esse viator, & in statu gratiæ: opus verò per quod satisfacit debet esse librum, honestum, & quodammodo supernaturale.

Possimus satisfacere non tantum per opus consilii sed etiam per opus præcepti, nec solum per opus internum, sed etiam per externum.

Ad satisfaciendum requiritur ex parte Dei promissio, qua velit remittere pœnam purgatorii, pro altera longè leviori, in hoc mundo assumpta.

Ref. 2. Confessarius tenetur per se loquendo, satisfactionem aliquam pœnitenti, sensibus minime destituto, imponere.

Non tamen ad hoc tenetur, si pœnitens ante absolutionem abundè satisficerit: aut si contritio, illius judicatur sufficiens ad remissionem pœnæ debitis.

Verum, etiam in iis casibus congruentius, & securius est injungere satisfactionem aliquam, saltem levem.

Ref. 3. Confessarius tenetur satisfactionem aliquo modo

modo proportionatam peccatis imponere, nisi ex rationabili causa inducatur ad leviorem injungendam.

Poenitentibus communiter imponi debent opera externa, & ea ad quæ ex præcepto non obligantur; interdum tamen imponi possunt actus interni, & opera aliunde præcepta.

Ref. 4. Tencitur poenitens poenitentiam impositam acceptare, etiam pro peccatis alias confessis, eamque per se exequi.

Quod intellige, nisi res præcepta talis sit, ut nihil referat, et si per alium executioni mandetur.

Ref. 5. Poenitentiam immutare potest, tum ille qui eam imposuit, tum alius quivis confessarius, sive sit illius superior, sive aequalis, sive inferior.

Quod probabiliter habet locum, etiam quando peccata, pro quibus imposta est poenitentia, erant reservata ei qui absolvit.

Verum sacerdos peccat, si sine causa rationabili, poenitentiam ab alio injunctam mitiget.

Ref. 6. Satisfactio facta in peccato mortali, sufficit ad integratem sacramenti.

Et etiam probabiliter, ad illius effectum ex opere operato: esto satisfactio non sacramentalis non habeat effectum ex opere operantis, nisi fiat in statu gratiae.

Ref. 7. Satisfactio sacramentalis habet vim remittendi, ex opere operato, poenas temporales peccatis remissis debitas.

Non tamen habet vim eo modo producendi gratiam habitualem, vel auxilia actualia.

Quod intellige de actuali satisfactione, non autem de proposito satisfaciendi, quod ad essentiam sacramenti spectare diximus.

CAP. V. Ref. 1. Nullus potest validè conferre hoc sacramentum, nisi sit sacerdos, habeatque jurisdictio nem in foro interno.

In mortis tamen articulo, quilibet sacerdos, etiam excom-

excommunicatus, & non toleratus, valide absolvere potest, a quibuslibet peccatis & censuris.

Potest etiam sacerdos aliunde carens jurisdictione, absolvere tum a venialibus, tum a mortalibus alias confessis.

Ref. 1. Summus Pontifex habet in hoc foro jurisdictionem ordinariam, in omnes fideles totius orbis: Episcopus in omnes suos dioecesanos, & Parochus in eos omnes qui in illius parochia degunt.

Episcopus potest absolvere suum subditum, in aliena dioecesi: & Parochus suum, in aliena parochia.

Ad tres predictos jurisdictionis ordines, jurisdictiones omnes ordinariæ reduci possunt.

Ref. 2. Ut valida sit confessio facta sacerdoti approbato, sufficit licentia Parochi, sine licentia Episcopi, aut summi Pontificis.

Sufficit etiam, a fortiori, licentia summi Pontificis, sine licentia Episcopi, aut Parochi.

Qui in Paschate confitetur Religioso privilegiato, tatisfacit præcepto Ecclesiæ, de confessione annua.

Ref. 4. Jurisdictione in hoc foro necessaria ad absolvendum a peccatis, non confertur per ratificationem de futuro.

Et quod in jure dicitur, ratificationem retrotrahi, intellige in rebus quæ pendent a conditione de futuro: quales sunt contractus humani.

Nec etiam confertur propriè jurisdictione per consuetudinem, sed per consensum tacitum superiorum, ei annexum.

Ad valorem absolutionis requiritur, ut jurisdictione sacerdotis non sit impedita, per censuras Ecclesiasticas.

Impeditur autem in duobus duntaxat casibus, primo quando quis nominatim, & publicè est censura.

102 DE POENITENTIA

sura ligatus, secundò quando censura, incurrit ob no-
toriani percussionem clericis.

Ref. 6. Requiritur etiam ad valorem absolutionis, ut jurisdictione non sit impedita, vel limitata per casuum reservationem.

Pastores ordinarii possunt sibi peccata reservare: etiam Parochi: Quod intellige de peccatis mortali-
bus, et si censuram adjunctam non habeant.

Imò & de mortalibus merè internis, quæ de facto
reservari non solent: at non de venialibus.

Ref. 7. Superior non debet, nisi ex gravi causa de-
negare alieni facultatem, ut possit absolviri à casibus
reservatis.

Ut quis validè absolvat à peccatis mortalibus
nunquam confessis, præter jurisdictionem, requiri-
tur approbatio Episcopi:

Quòd tamen non intelligitur de iis qui audiunt
confessiones regularium: nec de habentibus benefi-
cium parochiale.

Approbatio danda est ab ordinario confessarii;
qui non potest sine gravi causa eam denegare, aut re-
vocare.

Etsi ex probabili sententia, approbatus à suo or-
dinario, censeatur approbatus pro omnibus Eccle-
siis: puto tamen ejusmodi sententiam ad praxim, in
Galjia non esse deducendam.

Ref. 8. Ut quis dignè eligatur ad hoc sacra-
mentum ministrandum, debet esse vir probus, & bona
famæ.

Debet etiam esse instrutus scientia Theologiz
moralis, quantum requiritur ut de peccatis rectè ju-
dicet in hoc foro.

Unde graviter peccat inferior, qui sine scientia
sufficienti confessiones audit, & multò magis su-
perior, qui eum exponit.

Requiritur præterea magna prudentia in hoc ani-
marum medico, ut remedia convenientia ad mor-
bum depellendum applicet.

Ref. 9.

Ref. 9. Confessarius omittens interrogationem, quam judicat necessariam ne confessio sit mutila, peccat mortaliter.

Ea tantum debet interrogare, quæ probabiliter credit à pœnitente, spectata illius conditione commissa fuisse.

Si ipsi certò constet, pœnitentem non confiteri integrè, non debet eum absolvere.

Ref. 10. Nec si constet non esse legitimè dispositum, sive respectu temporis præteriti, sive respectu præsentis, sive respectu futuri.

Censetur autem ritè dispositus qui sequitur opinionem probabilem, licet contrariam opinioni confessarii, qui tunc tenet eum absolvere.

Ref. 11. Tanta est obligatio servandi sigillum sacramentale, ut nulla ex causa, sive directè, sive indirectè illud violare liceat.

Non potest superior amovere ab officio, quem ex sola illius confessione eo indignum novit, et si nullum sit periculum exprobrationis, vel revelationis sigilli.

CAP. VI. Ref. 1. Peccata mortalia remitti possunt, tūm per hoc sacramentum, tūm per pœnitentiam, quæ est virtus.

Unde si in scriptura interdum aliquod peccatum dicitur irremissibile; sensus est illud difficile remitti posse.

Ref. 2. Nullus actus pœnitentiae, præter contritionem, sufficit ordinariè ad remissionem peccati mortalis, extra sacramentum obtinendam.

Dico ordinariè, nam in casu martyrii, attritio bona fide ad hoc sufficere potest.

Ref. 3. Ad remissionem peccati mortalis, necessaria est, per se loquendo, pœnitentia formalis.

Interdum tamen sine ea effectus ille obtineri potest, nempe per amorem Dei super omnia.

Verum neque tunc obtinetur peccatorum remissio, sine virtuali eorum pœnitentia.

Ref. 4.

Ref. 4. Potest peccator per contritionem justificari, etsi non eliciat actum formalem amoris Dei super omnia.

Contritio tamen talem amorem virtualiter includere censetur: eoque titulo dicitur, detestatio peccati, propter Deum summè dilectum.

Ref. 5. Ad veram contritionem, non opus est, ut ea sit absolutè summa quoad intensionem.

Neque etiam ut sit summa comparativè, ita ut homo intensius peccatum detestetur, quam quodvis aliud malum.

Sed sufficit intension ad actus substantiam requisi- ta, quam habet, ut est verus & supernaturalis dolor de peccato.

Ref. 6. Ad veram contritionem requiritur quod sit summa appretiativè: ita ut volūtas paratior sit quodcunque malum subire, quam Deum offendere.

Quod talis dolor non sit necessariò summus intensivè, pater exemplo fœminæ, quæ acriùs dolet de morte filii, quam de morte mariti, quem tamen pluris astimat.

Magis intensè dolemus, ob malum quod minoris, astimamus, quia bonum quo nos privat, magis afficit partem inferiorem.

Ref. 7. Vera contritio ad justificationem sufficiēs, in momento, sine ulla temporis continuatione haberi potest.

Ref. 8. Ad veram contritionem non opus est, ut de singulis peccatis singuli doloris actus habeantur, sed sufficit unus doloris actus, qui generatim feratur in omnia peccata.

Imò utilius est & securius actum aliquem detestationis, circa omnia peccata generatim elicere, quam velle tantum de singulis per singulos actus conteri.

Ref. 9. Præceptum contritionis non obligat, cùm primum homo advertit se esse in peccato mortali, nec in diebus festis, per se loquendo..

Teneris.

DE POENITENTIA. 105

Teneris tamen succurrere proximo, statim atque advertis, eum in extrema necessitate corporali versari, & restituere, statim atque nosti alienum retinere.

Ref. 10. Præceptum contritionis obligat, saltem in articulo mortis: nisi antea fuerit impletum.

Verum probabilius est cum qui per sacramentum cum attritione justificatus fuit, non teneri de novo ad contritionem eliciendam.

Ref. 11. Quando peccatum mortale remittitur quoad culpam, poena etiam aeterna illi debita remittitur.

Non tamen semper tota poena temporalis remittitur per sacramentum poenitentiae, sicut per baptismum.

Verum aliquando contritio adeo est perfecta, ut intuitu illius tota ejusmodi poena remittatur.

CAP. VII. *Ref. 1.* Peccatum veniale remitti potest, tam per sacramentum quam per virtutem poenitentiae.

Ad remissionem venialium, extra sacramentum, sufficit contritio virtualis, inclusa in actu perfecto amoris Dei.

Ref. 2. Imò probabile est attritionem sufficere extra sacramentum, ut Deus remittat justo peccatum veniale.

Ref. 3. Addo, ut peccatum veniale remittatur justo, extra sacramentum, attritionem virtualem sufficere.

Talem autem attritionem habet, qui ita afficitur erga virtutem, ut eo ipso detestaretur peccatum veniale, si ipsius practice detestandum occurseret.

Ex quibus collige, peccatum veniale nunquam remitti in hac vita, sine infusione gratiae.

Ref. 4. Veniale coniunctum cum mortali nunquam remittitur in alia vita, quoad culpam.

Unde etsi ex se, non mereatur nisi poenam tem-

poral-

poralem, per accidens tamen punitur aeterna.

Verum aliqui non improbabiliter existimant, peccatum veniale non puniri in inferno nisi poena temporalis, et si macula semper maneat.

Ref. 5. Peccatum veniale remittitur justis quoad culpam, in alia vita, mediante contritione, quam statim post mortem eliciunt.

Non autem per tolerantiam poenarum purgatorii, aut per bona opera quae ibi successivè fiunt.

Porro per actum illum contritionis anima non meretur augmentum gratiae, nec remissionem peccati venialis, aut poenae illi debitae.

Ref. 6. Peccata remissa non redeunt quoad habitualem maculam, quando post eorum remissionem aliquod peccatum committitur.

Interdum tamen Deus peccantem subjicit graviori poenae, & eatenus peccata priora dicuntur redire.

Ref. 7. Peccata dimissa non etiam redeunt quoad reatum poenae aeternae, qui sicut & culpa absolute remissus fuit.

Verum si homo postea peccat mortaliter & damnatur, per accidens punitur in aeternum etiam pro poena temporali, cui nondum satisfecerat.

Fateor tamen durum videri, quod homo nunquam possit satispati pro poena temporali; & quod non minus puniatur pro culpa remissa, quam si remissa non esset.

Ref. 8. Peccata remissa redeunt secundum quid quoad culpam, ob subsequens peccatum: quatenus hoc ratione ingratitudinis continet majorem malitiam.

Redeunt etiam eo modo quoad poenam, quatenus poena aeterna sensus, & damni eadem reddit quoad speciem.

Graviori peccato respondet gravior poena, non tantum sensus, sed etiam damni, quoad effectus illius positivos, licet non quoad ipsam privationem.

Ref. 9.

DE POENITENTIA. 107

Ref. 9. Opera bona & meritoria quæ adveniente peccato mortali, fuerant mortificata, eo per pœnitentiam ablato reviviscunt.

Unde est discrimen inter bona, & mala opera; quod hæc per pœnitentiam abolentur: illa vero semper manent in acceptatione divina, & peccatum superveniens eorum tantum impedit effectum.

Ref. 10. Homo per pœnitentiam recuperat omnem gratiam deperditam, & totum jus ad gloriam, quod ex præcedentibus meritis sibi comparaverat.

Gratia quæ confertur ratione contritionis, ut dispositio est, datur juxta modum illius: non autem quæ datur ratione contritionis, ut est removens prohibens.

Ref. 11. Merita omnia mortificata redeunt, per quantumvis minimam contritionem homo resurgat.

Quo fit ut merita omnia reviviscant, statim atque homo elicit actum contritionis.

Item ut homo, qui post peccatum mortale justificatur, resurgat semper ad majorem gratiam, quam unquam habuerit.

DE EXTREMA-UNCTIONE.

CAP. VIII. Extrema-Uncio est sacramentum no-

Ref. 1. Eva legis à Christo institutum inchoativè in nocte cœnæ, & consummativè post Resurrectionem.

Ref. 2. Materia remota hujus sacramenti est oleum olivarum, ab Episcopo benedictum.

Proxima vero illius materia est uncio ex tali oleo: at benedictio Episcopi non est forma, sed materia præparatio.

Requiruntur septem Unctiones, nempe oculorum, aurium, narium, oris, manuum, pedum, & renum, Ductamen posteriores omittuntur in fœminis.

Non est de essentia sacramenti, ut Unctiones fiant ordine jam dicto, & in necessitate sufficit si ungatur unus oculus, una auris, &c.

Ref. 3.

Ref. 3. Hæc est forma Extremæ-Untionis; Per istam sanctam Unctionem, & suam piissimam misericordiam, indulget tibi Deus quicquid peccasti per visum auditum gustum odoratum, & tactum.

Quæ forma est deprecatoria: ita ut sacramentum non valeat, si adhibeatur forma indicativi modi, sine oratione.

Illæ particulæ, & suam piissimam misericordiam, non sunt essentiales, nec videntur de præcepto; non tamen sunt prætermittendæ.

In gravi necessitate sufficeret, ungendo omnes sensus semel dicere, per istas sanctas Unctiones, indulget tibi Deus quicquid peccasti.

Ref. 4. Sacerdos est minister hujus sacramenti, isque omnino neceſſarius, ita ut in nullo casu validè à non sacerdote administrari queat.

Simplex sacerdos jurisdictione carens, potest validè hoc sacramentum administrare: non tamen licet, sine licentia Parochi.

Religiosi qui sine licentia Parochi, vel expressa, vel probabilitate præsumpta, hoc sacramentum familiaribus ministrare præsumunt, ipso facto excommunicantur.

Ref. 5. Potest hoc sacramentum à pluribus validè confici, si unus aliquam Unctionem efficiat, & formam ei respondetem proferat: aliter vero reliquum perficiat.

Et ita posset in gravi necessitate perfici, ut si sacerdos posset amaut alteram Unctionem, & formas ei respondentes interiret.

Imò si periculum esset, ne omnia possent ab uno perfici posset unus unum sensum ungere, & alius simul alium diversæ rationis.

Ref. 6. Habentes curam animarum tenentur hoc sacramentum administrare suis subditis, quando necessitas postulat.

Imò defectu Pastoris, tenetur quilibet simplex sacerdos, ex charitate hoc sacramentum administrare, si

re, si potest sine gravi incommodo, aut periculo.

Tempore pestis tenetur Parochus hoc sacramen-
tum ministrare, si potest sine vita periculo.

Ref. 7. Infantes non sunt capaces hujus sacramentū, sed tantum adulti, qui vel habent actu, vel aliquando habuerunt usum rationis.

Ref. 8. Hoc sacramentum validē conferri non po-
test, nisi a gratis graviter laborantibus, & in probabi-
litate periculo constitutis.

Ad hoc sacramentum administrandum, non est
expectandum tempus in quo a gratiū salus est omni-
no desperata.

Imo graviter peccant, qui expectant donec a gratiū
omni rationis usu destitutus sit.

Hoc sacramentum iterari potest, non modo in va-
riis infirmitatibus sed etiam in eadem, si plures vitæ
periculum imminet.

Non est obligatio sumendi hoc sacramentum, sub
peccato mortali; est tamen peccatum veniale, illud
ex negligentia pratermissere.

Ref. 9. Hoc sacramentum confert gratiam habi-
tualem cum auxiliis proportionatis ad robora, dum
animum a gratiū.

Confert etiam remissionem peccatorum, non qui-
dem tantum per accidens, sed ex secundaria inten-
tione ipsius institutionis.

Unde potest facere ex attrito contritum, & justifi-
care eum quia bona fide ungitur cum sola attritione,
putans se esse contritum: aut postquam cum attri-
tione sensibus destitutus est.

Ref. 10. Rursus inter effectus hujus sacramentū nu-
merari potest remissio pœnæ, quæ culpā remissā re-
manet,

Ceterum prædicti effectus non conferuntur par-
tialiter post singulas Unctiones, sed totaliter post-
quam totum sacramentum consummatum est.

Tantum hæc Unctio confert sanitatem corporis,
sicut saluti infirmi juxta ordinem à divina providen-
tia statutum, expedierit.

LIBER IV.

DE ORDINE.

CAP. I. **A**ctio illa sensibilis qua homo ab Episcopo consecratur, & acquirit potestatem ordinis, habet veram rationem sacramenti.

Ref. 1. Ordinatio Episcopi ve. am habet rationem sacramenti, & per eam confertur gradus nobilior sacerdotio.

Quando ordinatur Episcopus, tres Episcopi imponunt simul manus capiti illius, & simul dicunt hæc verba, Accipe spiritum sanctum, &c.

Illa manuum impositio est materia hujus sacramenti, verba vero prædicta formam illius consti-
tuunt.

Ref. 2. Ordinatio sacerdotis est verum sacramen-
tum, habens duas materias, & duas formas parti-
ales.

Prior materia est traditio calicis & patenæ, cum pane & vino, forma, verba illa, accipe potestatem offerendi sacrificium, &c.

Posterior materia est manuum impositio facta ab Episcopo, forma vero verba illa, accipe Spiritum sanctum.

Ref. 3. Ordinatio Diaconi verum est sacramentum, habens duplēm materiam partialem, & duplēm formam.

Prior materia partialis est impositio manuum; forma vero, verba illa, accipe Spiritum sanctum ad robur, & ad resistendum diabolo, & temptationibus ejus.

Posterior materia consistit in traditione libri Evangeliorum; forma autem in verbis illis, acci-
pe potestatem legendi Evangelium in Ecclesia Dei, &c.

Ref. 4. Ordinatio Subdiaconi verum est sacra-
mentum,

tum, habens duplēm materiam partialem, & duplēm formam.

Prior materia est porrectio calicis & patenæ, sine pane & vino; forma, videte cujusmodi ministerium vobis traditur, &c.

Posterior materia est porrectio libri Epistolarum, forma verò, verba ipsi respondentia.

Subdiaconus potest vasa sacra contingere, nisi quādiu corpus & sanguis Christi in iis continentur.

Probabile est ordinationem inferiorum clericorum esse verum sacramentum; non autem ordinationem psallentium, vel laborantium in sepultura.

Ex probabili, & tutiori sententia est de essentia prædictarum ordinationum, ut instrumenta quæ in iis porrigi solent, physicè contingantur.

Quando per varia instrumenta diversæ potestates traduntur, ea omnia physicè tangi debent, ut valeat sacramentum.

At quando datur eadem potestas, sufficit ad valorem, si unum physicè tangatur: omnia tamen ex præcepto realiter tangenda sunt.

CAP II. Ref. 1. Solus Episcopus est minister ordinarii sacramenti Ordinis. Potest tamen simplex sacerdos ex commissione summi Pontificis, minores ordines conferre.

Episcopus non potest validè consecrari, ex Pontificis commissione, à simplici sacerdote.

Non potest sacerdos, ex Pontificis dispensatione, validè consecrari à non Episcopo.

Ex commissione Sūmi Pontificis, potest sacerdos nō Episcopus Diaconatum, & Subdiaconatum cōferre.

Ref. 2. Ad valorem ordinationis necesse est, ut qui ordines suscipit, sit vir, isque baptizatus.

Presbyteræ olim dicebantur viduæ seniores, quæ aliis ratione ætatis præerant, vel fœminæ quarum mariti ad sacerdotium electi erant.

At Diaconissæ dicebantur, quæ sacerdoti mulieres baptis-

baptizanti inserviebant, aut quarum mariti ad Diaconatum electi erant.

Ref. 3. Infantes validè possunt ordinari ante usum rationis: in adultis tamen requiritur consensus, ad valorem ordinationis.

Ad subdiaconatum requiruntur 22. anni inchoati, ad Diaconatum 23. ad presbyteratum 25. verum ad Episcopatum requiruntur 30. anni completi.

Ad primam tonsuram, & tres ordines minores sufficient septem anni: Acolytatus autem non nisi anno 12. expleto conferri debet.

Qui gravi metu ad susceptionem ordinum injustè compellitur, non tenetur castitatem servare.

Ref. 4. Sacramentum ordinis confert gratiam, & characterem. Quod ita intellige, ut non tantum maiores, sed etiam minores ordines utrumque hunc effectum producant.

Quando ordinatus ponit obicem gratiæ, solum characterem recipit: recedente tamen postea fictione, gratia illi confertur, vi præcedentis ordinatio-

nis.

Degradatio est pœna Ecclesiastica, qua clerici privantur functionibus omnibus Ecclesiasticis, & privilegio clericali, non tamen charactere.

Ref. 5. Sacris ordinibus initiati, nempe sacerdotio, diaconatu, & subdiaconatu tenentur castitatem servare.

Lex tamen continentia non est annexa aliis ordinibus, qui minores appellantur.

DE MATRIMONIO.

CAP. III. Ad valorem sponsalium requiritur

Ref. 1. A promissio exterius facta sive hoc fiat verbis, sive scripto, sive alio modo consensum exprimente.

Ref. 2. Requiritur etiam ut promissio sit mutua, & ex deliberatione ad peccatum sufficienti procedat.

Non

DE MATRIMONIO.

113

Non tamen ea libertas, quæ ex maturo consilio procedit. Unde pueri anno septimo aetatis sponsalia validè contrahere possunt.

Ref. 3. Requiritur præterea ad valorem sponsalium: ut promissio fiat animo verè promittendi, ad eoqué se obligandi.

Quod si promittens habet animum verè promittendi, & se obligandi, non tamen promissum impletendi, sponsalia valent, & sic promittens tenetur nubere.

Imò qui ficit promisit, tenetur ex probabiliori sententia, implere promissum, si facta promissioni juramentum apposuit.

Potest etiam ad id teneri ratione injuriæ, aut danni illati: ut si Virginem defloravit sub spe matrimonii, quod ei fictè promisit.

Non tamen tenetur ducere, si genere aut divitiis
fœminam notabiliter excedat, vel si ea facilè depre-
hendere potuit se decipi.

Ref. 4. Ut valeant sponsalia ea debent contrahiri inter personas ad matrimonium habiles, id est, carentes impedimento dirimente, & impediente.

Quod intellige, quando impedimentum est perpetuum, siam si sit temporale, potest promitti matrimonium pro tempore quo ablatum erit.

Unde impuberes validè contrahunt sponsalia, post septimum annum completum, et si ante annos pubertatis validè nequeant nubere.

*Ref. 5. Sponsalia solvuntur ex mutuo consensu, et si
firmata sint juramento.*

Excipe sponsalia impuberum, ut sic. Qui tamen primus pubertatem adeptus est, potest intra tres dies validè resilire.

Solvuntur etiam per professionem in religione approbata emissam. Imò eò ipsò quòd Sponsus Religionem ingreditur, manet Sponsa à promissione libera.

Unde si egredietur, non tenetur sponsa in nubere:

f ille

ille tamen tenetur fidem præstam servare, si ipsa matrimonium cum illo inire velit.

Similiter sponsa non privatur jure suo, si sponsus post sponsalia vovet continentiam, vel susceptionem ordinis sacri.

Votum tamen continentiae præcedens dirimit sequentia sponsalia, at susceptionem ordinis sacri, sive præcedat, sive sequatur, ea dissolvit.

Rursus sponsalia solvuntur per votum profitendi in Religione approbata. Quod tamen non valet, si ex ingressu yoventis, alter grave damnum patiatur.

Ref. 6. Solvuntur quoque sponsalia ex parte per a-
lia sponsalia: ita ut sponso secunda sponsalia contra-
hente, sponsa ab illo libera maneat, eum tamen re-
vocare possit, si velit cum illo contrahere.

Imò quamvis prior sponsa sponsalibus renuntiet, qui cum secunda sponsalia iniit, non tenetur ei nu-
bere.

Verum si sponsus à secunda, priorum sponsalium ignara, copulam obtinuit, probabile est eum teneri cum ea contrahere, nisi prior sponsa grave inde-
damnum incurreret.

Quod si posterior sponsa, matrimonio contracto, moriatur, tenetur vir illius cum priori contrahere. Sicut qui post votum Religionis matrimonium co-
traxit, & consummavit, tenetur mortua uxore, Reli-
gionem ingredi.

Ref. 7. Solvi etiam possunt, ex parte, sponsalia, ob
gravem mutationem alteri supervenientem: ut si in-
cidat in morbum Hispanticum, seu Neapolitanum, si
privetur naso, vel altero oculo, si magnam bonorum,
aut famæ jacturam faciat.

Non modo fas est à sponsalibus resilire, quando
gravis mutatio supervenit, sed etiam quando præ-
cessit, si ea in contractu ignorata fuit.

Ref. 8. Præterea quando quis est in mora, seu quā-
do per ipsum stat, ne sponsalia tempore constituto
com-

DE MATRIMONIO.

compleantur, alter manet liber ab obligatione sponsalium.

Imò dum in sponsalibus nullum tempus determinatum est pro celebrādis nuptiis, si unus nimium differat nuptias, arbitrio viri prudentis, alter resilire potest.

Qui verò est in mora, non sit liber à fide data, ad coquē tenetur contrahere, si alter velit.

Ref. 9. Quando sponsus in terras remotas se transfert, sponsa manet libera ab illo: nisi spes sit eum brevi redditum.

Etsi sponsus ex consensu sponsæ discedat, ea manet libera, si ex nimia sponsi mora grave periculum incontinentiæ, aliudve damnum ei imminet.

Judex Ecclesiasticus præfigat terminum aliquem, ut nisi sponsus monitus intra illum redierit, sponsa cum alio contrahere possit.

CAP. IV. Ref. 1. Matrimonium per se est res bona, & licita, jurisque naturalis: eo sensu, ut natura ipsa in illud inclinet.

Initio munditenebantur homines, ex præcepto naturæ, matrimonium inire, ad convenientem gentis humani propagationem.

Ref. 2. Matrimonium est verum novæ legis sacramentum, à Christo, Domino institutum.

Illud verò Pauli Ephes. 5. Sacramentum hoc magnum est, &c. significat tantum matrimonium primorum parentum fuisse signum conjunctionis Christi, & Ecclesiæ.

Ref. 3. Matrimonium iniri non potest inter Christianos, in ratione contractus, quin simul sit sacramentum.

Unde matrimonium per procuratorem contractum est verum sacramentum, & qui ita contrahit, debet esse in gratia, dum illius nomine contractus peragitur.

Non est tamen sacramentum, quod ex dispensatione

tione summi Pontificis, contrahitur inter baptizatum, & non baptizatam.

Sine tali verò dispensatione, matrimonium erit nullum, etiam in ratione contractus.

Quando infideles baptizantur, matrimonium ab iis antea contractum, non fit sacramentum.

Ref. 4. Consensus mutuus contrahentium exterius expressus, habet rationem materiæ, quatenus est traditio corporum; formæ verò, quatenus est acceptatio.

Parochus assistens matrimonio non est illius minister, sed ip[s]imet contrahentes sunt ministri.

Ref. 5. Consensus matrimonii a deo debet esse liber; ut metus cadens in virum constantem illud non irritet.

Quod intellige, de metu ab extrinseco injuste incuslo, idque animo cogendi ad matrimonium.

Ref. 6. Contractus matrimonii initus sub conditione de futuro, valere incipit adveniente conditione, non ante.

Conditio honesta, quæ non est contraria substantiæ matrimonii, illud non irritat: ut si quis dicat, contra te tecum, si modo te obliges ad castitatem perpetuò servandam.

Quando consensus matrimonii suspenditur, per conditionem de futuro, adveniente tali conditione, matrimonium valet, sine novo consensu.

Unde qui cum duabus contraxit de præsenti, ap[osto]lita conditione de futuro, est maritus illius cuius conditio primò advenit, et si forte cum illa posteriori loco contraxerit.

Quod si utraque conditio simul impletur, neuter contractus tenet.

Parochus, & testes debent impletioni conditionis interesse, ut valeat matrimonium, in locis ubi recep[er]um est Concilium Tridentinum.

Matrimonium contractum sub conditione de futuro, non valet statim atque apponitur conditio, sed

sed tantum quando contrahentibus constat eam extare.

Ref. 7. Ut consensus matrimonii sit validus, debet eorum Parocho declarari, in locis ubi receptum est Tridentinum.

Nomine Parochi eum intelligimus, in cuius parochia contrahentes majori anni parte habitant.

Si contrahentes in diversis parochiis habitant, sufficit presentia alterutrius Parochi, sive in propria parochia, sive in aliena assistat.

Potest Parochus non sacerdos validè assistere matrimonio; si quis tamen ex illius commissione assistit, debet esse sacerdos.

Parochus debet assistere matrimonio non tantum corporaliter, sed etiam moraliter, seu cum advertentia & usu rationis.

Non tamen requiritur ut assistat liberè, quare etiā ibi vi detineatur, valet matrimonium, graviter tamen peccant, qui ita contrahunt.

Simul cum Parocho debent assistere duo, aut tres testes, quos tamen opus non est esse omni exceptione majores.

Debent etiam præmitti ex præcepto denunciations, tribus diebus festis qui se immediate non consequantur, idque in parochia utriusque contrahentis.

Et qui novit aliquod impedimentum inter contrahentes, tenetur illud revelare Parocho, licet sit occultum, & promiserit sub juramento, se illud non revelaturum.

Nisi revelanti grave aliquod damnum immineret, aut ea revelatio grave scandalum paritura esset.

Ref. 8. Matrimonium validè contrahi potest, invitis parentibus, ex statuto Concilii Tridentini.

Interdum peccat mortaliter filius, qui nuptias ex parentibus oblatas respuit, ex hypothesi quod statuta matrimoniale amplexi velit.

Non tamen peccat, si respuat nuptias cum fœmina

infami; vel impudica, aut leprosa, &c. Nec si ex causa gravi cum aliqua parentibus invitatis contrahat.

Peccant parentes gravi metu injecto, compellantes filios ad statum matrimoniale, aut ad contrahendum cum hac, vel illa:

Et qui sine justa causa, impediunt, quominus eorum liberi matrimonium ineant.

Excommunicantur in Concilio Tridentino Magistratus, Domini temporales, aliique jurisdictionem in foro externo habentes, qui subditos, vel alios cogunt, ne libere matrimonium contrahant.

Ref. 9. Quando alter contrahentium facte consensit, satis est ad valorem matrimonii, si ille solus postea verè & ex animo consentiat, huncque consensum exteriū exprimat.

Tutius tamen est, si uterque consentiat, & ita consulendum, nisi inde damnum aliquod sequuturum timeatur.

Quod si neuter contrahentium consensit, uterque debet novum consensum elicere, eumque signo aliquo externo manifestare.

Unde qui ad contrahendum, procuratorem facte constituit, debet fictionem revocare signo aliquo externo, quod procuratori innotescat.

Ref. 10. Quando matrimonium fuit invalidum: ob aliquod impedimentum dirimens, requiritur novus utriusque consensus.

Si non potest alteri sine periculo, nullitas matrimonii manifestari, qui illius conscius est cautè, & dissimulanter ab eo consensum de praesenti exigat, & ipse vicius consentiat.

Qui falso existimant impedimentum aliquod subesse, & eo stante matrimonium validè contrahi posse, validè contrahunt, si matrimonium simul ineant.

Imò etsi putent matrimonium tunc validè contrahere non posse, validè contrahunt, si mutuos consensus edant, quantum possunt.

Consen-

Consensus de novo elicitus ab iis, qui cùm invalide contraxerint, putant se valide contraxisse, non sufficit ad validandum matrimonium.

Consensus privatus sufficit ad validandum matrimonium coram Parocho, & testibus initum, quod nullum est ob impedimentum aliquod occultum.

At si impedimentum sufficienter in foro externo probari potest, consensus iterandus est coram Parocho, & testibus.

Ref. 11. Mortuo uno conjugi, potest alter cum secundo contrahere, & hoc mortuo, cum tertio, &c.

Non tamen licet nunc eidem viro plures simul uxores habere, et si alias licuerit.

Quod dicitur, Valentinianum Imperatorem legem promulgasse, ut liceret unicuique plures uxores suinere, à Socrate confictum fuit.

Ref. 12. Matrimonium ratum, & nondum consummatum, dissolvi potest quoad vinculum, per professionem Religionis.

Unde dantur à Jure duo menses, à tempore contractus, ut interim conjuges deliberent, an Religionem ingredi velint, nec ne.

Non possunt conjuges, per illud bimestre, sibi debitum denegare, nisi cogitent de Religione amplectenda.

Potest etiam dissolvi matrimonium ratum, per dispensationem summi Pontificis.

At matrimonium consummatum dissolvi non potest, inter baptizatos, nisi per mortem.

Dico, inter baptizatos, nam si conjugum infideliū unus baptizetur, & alter nolit cum eo habitare sine contumelia Creatoris, poterit ille cum alio contrahere.

CAP.V. *Ref. 1.* Multa matrimonium impediunt, sed non dirimunt. Nempe prohibitio Episcopi, vel alterius potestatem habentis, sponsalia prius valide cōtracta: simplex votum castitatis, aut Religionis, aut susceptionis ordinum; & alia pleraque.

Verum illa tantum tria communiter observari solent, adeoque aliis innodati non peccant, sine dispensatione nubentes; nisi aliud exigat consuetudo.

Ref. 2. Alia sunt impedimenta dirimentia, quae scilicet non tantum impediunt, ne matrimonium licet contrahatur, sed etiam irritant contractum. Ea sunt.

*Error, Conditio, Votum, Cognatio, Crimen,
Cultus disparitas, Vis, Ordo, Ligamen, Honestas,
Si sis affinis, si forte coire nequibus,
Si Parochi, & duplicitis desit praesentia testis;
Raptave sit mulier, nec parti reddit a tutu:
Hoc facienda vetant connubia facta retrahant.*

Ref. 3. Potest summus Pontifex valide dispensare in impedimentis omnibus, quae jure Ecclesiastico matrimonium dirimunt.

Ut valida sit dispensatio a Pontifice data in eismodi impedimentis, non requiritur causa rationabilis; ut tamen sit legitima, iusta dispensandi causa adesse debet.

Qui a Pontifice habent potestatem dispensandi in dictis impedimentis, non possunt sive valide, sive licet ea uti, sine causa rationabili.

Non potest Episcopus ordinarii in impedimentis dirimentibus matrimonii dispensare.

Ref. 4. Potest tamen in foro interno dispensare, si impedimentum sit occultum, & matrimonium publicum, bonaque saltem alterius, fide contractum; & conjuges sine gravi scando separari nequeant, nec sit facilis ad Pontificem aditus.

CAP. VI. Ref. 1. Conjuges non tenentur per se loquendo, debitum petere; tenentur tamen per accidens, quando id necessarium videtur ad vitandam incontinentiam in altero.

Tenentur vero ex justitia reddere, idque sub gravi peccato, non modo quando expressè, sed etiam cum signis petitur.

Verum

DE MATRIMONIO. 121

Verum levitas materiae à peccato excusat, ut si multoties reddere solitus, una aut altera vice non reddat.

Ref. 2. Multi de causis excusatur conjux à redditione debiti, 1. quando reddere nequit sine periculo gravem aliquem morbum contrahendi. 2. ad vitandum grave aliquod damnum in bonis fortunae. 3. quando non suppetunt facultates ad filios alendos. 4. quando ex aliqua circumstantia, actus redditur illicitus, ut si sit periculum abortus. 5. quando conjux priori bimestri cogitat de ingressu Religionis. 6. quando sufficiens est causa celebrandi divorcium, de quo postea.

Ref. 3. Qui post votum castitatis matrimonium contraxit, peccat mortaliter quoties debitum petit, ante obtentam dispensationem. Si tamen petat, alter tenetur reddere.

Qui post matrimonium ratum, non consummatum vovet castitatem, animo ingrediendi Religionem, tenetur ingredi: at si de ingressu non cogitat, tenetur nunquam petere, & tunc tantum reddere, quando alter jus petendi habet.

Qui consummato matrimonio, vovet castitatem sine consensu alterius, votum non valet, nisi quoad obligationem nunquam petendi, & tunc tantum reddendi, quando alter jus exigendi habet.

At si vovet ex consensu alterius, sed sine mutuo pacto, votum non tenet, nisi quoad illa duo jam dicta.

Quando vero conjuges ex mutuo consensu castitatem vovent, tunc neuter potest debitum petere, aut reddere.

Ref. 4. Ut rectus sit usus matrimonii, servari debent duobus his versibus comprehensa.

Sit modus, & finis, sine damno, solue, cohare,

Sit locus, & tempus, tactus, ne spernito vorum.

Conjux qui certo scit matrimonium nullum esse, non potest debitum petere, aut reddere.

f. 5.

Q. 21

Qui probabiliter dubitat de valore illius, tenetur quām primum veritatem inquirere; & interim non potest petere, tenetur tamen reddere.

Qui verò ex mero scrupulo timet, matrimonium nullum esse, debet ad consilium sui confessarii scrupulum deponere, & liberè uti matrimonio.

Ref. 5. Potest mater, in periculo vitæ constituta, sumere pharmacum directè tendens ad ipsius curationem, et si probabiliter abortus inde sit sequuturus.

Quod non tantum verum est, quando fœtus nondum est animatus, sed etiam si sit animatus.

Non tamen licet matri sumere pharmacum, quo fœtus directè expellatur; et si hoc ad curationem illius putetur necessarium.

Ref. 6. Parentes tenentur ex lege naturæ, filios aere, si aliunde non habent necessaria ad sustentationem vitæ.

Imò si non potest parentis filium alere, sine vitæ periculo, ut si foemina eum procreavit ex adulterio, potest eum hospitali exponere: ita tamen ut expensis satisfaciat.

Tenantur etiam parentes dare operam, ut eorum filii bonis moribus, & disciplinis imbuantur, juxta cuiusque conditionem.

Ref. 7. Licitum est divortium inter conjuges, ob varias causas. 1. ob adulterium. 2. ob fornicationem spiritualem, hæresim nempe, vel apostasiam à fide. 3. potest uxor divertere à marito ob periculosam illius saevitiam. 4. possunt conjuges ex mutuo consentiū, tuto separari, et si castitatem non voveant.

46 (o) 96

THE